

hogy szegény gyerekeknek ruhát varrjunk. Ezenkívül segítünk milder idő-szerű munkában. Bár elvünk, hogy a társadalmi kérdéseket az új rendszernek intézményesen kell megoldani, míg erre sor kerül mi is gyűjtünk a vöröskeresztnek, az elhagyott gyerekeknek, gyűjtjük a gummit, a vásat, rendben tartjuk elesett hósejait, gyermek és egészségügyi otthonokat tartunk fenn, kultúrelőadásokat és mesedélutánokat rendezünk. Szóval az Afézsé ott van az otthonokban, a műhelyekben, a színházakban, a hivatalokban, hogy utat mutasson a nőknek és szolgálja a dolgozók társadalmának érdekeit.

Örömmel mondhatjuk, hogy tagjaink száma napról-rapra növekszik. Jönnek az Afézsébe, aztán kezdik érezni, hogy haza jönnek, kezdik megérteni, hogy minden munkájukkal, minden cselekedetükkel és nem cselekedetükkel saját sorsukat építik. Lassan tudatosul, hogy ez az ország a miénk és lassan-lassan úgy dolgozunk, mintha mondjuk a saját házunkat rendeznénk. Vannak már többen, akik olyan önmagától értetődő természetességgel gyűjtöttek, takarították a Népront helyiségeit, osztyák a fát, árulják az előadásokra a jegyeket, mint ahogy otthon ebédet főznek a gyerekeiknek. Ezek azok, akik kitarthatást adnak munkánkhoz, amelynek végcélja: hogy szebb és jobb legyen körülöttünk a világ.

S Z E M L E

TISZAZUG

A színház igazi, demokratikus formája most van kialakulóban; a színház régi, idejétmúlt hierarchiája fölbomlik s helyét egy új rendszer, új szellemű munka veszi át. Úgy tűnik, hogy a magyar drámaírás is a több mint félévszázados tévelygése után végre rátalál igazi útjára s valóban nagy művekkel ajándékozza meg a magyar színpadot, Balázs Béla, Háy Gyula — majd talán jönnek a többiek is — új korszakot nyitottak: a kötéseik megalkuvást nem ismervé szinte shakespearai kegyetlenséggel föltárnak minden bűnt, szennyet, emberj fekélyt s a tragédia roppant mélységein át mutatják meg az idők halhatatlan magy problémáját: az emberi életet.

Háy Gyula »Tiszazug« című drámája — a vajdasági Magyar Népszínház repertoárján — erről győz meg bennünket. Ha formájában nem is, de tartalmában a magyar drámaírás új korszakát sejteti, mert ellen-tétben: nál a letűnt korszak romlott, szellemileg fertőző színházi életével s úgy tetszik a színen hevet biztosít az igazi költő számára is.

A »Tiszazug« drámája egyetlen s a magyarban örök népi problémát állt a néző elé: élet és halál, öröm, áldás és, megszámlálhatatlan véték mögött húzódik meg a tragé-

diák kimeríthetetlen forrása — a föld. Az anyaföld, amely nem lehetett soha egy percig, pillanatig anyaföld, mert a feudalizmus urai s bérencsei bitorolták ott minden röögöt, — és a termőföld, amely a dolgozó-nak, a földtúrónak soha nem teremhetett, mert a nép verejtéke árán mindig más öbébe hullott le a kalász. Ez a kegyetlenül kihasználót sötét humusz, fekete föld termett a Tiszapartján tragédiát, bűnt és a bűnök nyomán pusztulást. A föld elérhetetlensége szinte a végletekig fokozta a nép földéhségét s az éhség »farkasokat« csinált az emberekből. Az eltemetett kicsiny faluban nadrágsziinyi földdarabon farkasok étek, s mivel a zsákmány elérhetetlen volt, fölfalták egymást a földért. Aki előbb fal, később hal s a földhöz jut, ha csak egy pillanatra is, ha bűn, véték s mérgezés árán is, megszerzi a földet.

Tiszazug népe így járta élet-halál táncát a maréknyi föld körül. Az éhség madáchi szavakkal figyelmeztetett: sok az ember és kevés a föld! Az uralmon lévő rendszer ezt nem hallotta meg (mert nem akarta hallani) s az éhségtől elvakultak, a sok-sok tébolyult özvegy földért gyilkolni kész: mérgezni, fehérporral, arzénnel megrikkítani az embereket sórárt, hogy földhöz jussanak.

A hulló falu bűnös mindennapiá-

ban Árva Mari a falu legszebb ánya is bűnbe esik. Előbb a sötét rendszer őrzőjének, a csendőrmesternek a szeretője lesz, így határozza el — a zsandárszerető tudtával — hogy hozzámegy a falu legmódosabb emberéhez, kivárja annak „közeli” halálát s utána övék a világ: a kilencvenhold föld egy-két éjszaka árán, a tanya, a ház, a gazdaság mind-mind az övéké lesz és a csendőrfőkapitélyé. Ut a tiltott szerelmen át lejtőre visz: követi ő is a többszörös özevgyek útját s a mérgekverő bábaasszony fehér porával teszi el lábálól dős urát. Most már szabad az út a gazdagság felé: Árva Mari el is indul rajta, de a bűn és bűntudat ott kísért a mérgezett gazda félkegyelmű lányának villogó szemében, a gyilkos özevgyek riadtságában, — s a dolgozók lassú, de biztos készülődésében. Azokban, akik a farkasok között is megmaradtak embernek s akik nem az arzénes útat, hanem a forradalom, az osztályharc előkészítése útját választották, Árva Mari bűnözött, el is bukott s bukását a rendszer vakonlú pörkolábjához híver a csendőrszerető a saját előéptetésére használja föl. Bűnrészességéről megtelepedkezve megírja csendőri szolgálatainak első följelentését: eljövendő gyermekeinek anyját följelentü.

A zajló élet többi alakjai a rendszer bűnös kiszolgálói, palástolói, védelmezői — a csendőrmester, az orvos, a szimpatikus piébános, a tanító, a tanítónő. — és a lázadók. A halálos faluból az ígéretes jövőt ez utóbbiak mutatják meg s nem véletlen az, hogy a rendszer öre, a csendőrmester nem a gyilkosokat keresi, hanem éppen örájuk vigyáz...

*

A vajdasági Magyar Népszínház fiatal együttese ebben a nehéz hangszerelésű darabban kiállta a próbát. Ha a képek — tizenkét kép — forgószínpad híján, szakadozottak is voltak, a darab így is lenyűgözően hatott s komoly elismerésre méltó előadókészségről tett tanúságot. A figurák többé-kevésbé jók voltak: ha elvétel történt is, az igyekezett helyreépítette az.

Kiss Mária ezuttal játszott először főszerepet. Árva Marija megnyerő volt, tiszta, szabatos beszéde tetszett. A drámai kitörésekben

szenvedélyesebb is lehetett volna: szerepe megköveteli. Nagy jelenéteiben a drámai hősnő értékeit csillogtatta meg. Külön ki kell említeni a darabban Sz. Cseh Mária játékát, Zsófi, a félkegyelmű leány szerepe igaz, hálás főadat, de ebben a megoldásban olyan lenyűgözően hatott, hogy méltán nevezhetjük komoly, művészi teljesítménnyek. Megvalósította azt, amit maga az író akart: Zsófi valóban olyan volt, mint a bűnözők világának kisérő lelkiismerete, idércfény, amely végiglobog az egész drámai játékon. Balázs Jankát hosszú idő óta ezuttal láttuk először hozzáállni nagy szerepben: a vén kuruzsló figurája Balázs Janka jelentésében élő alak: a bűnök boszorkánykonyhájának mestere, a falu asszonyának megronója. Cathy Nelly a turáni hóborttó megszallott tanítónőt alakította tökéletes sikerrel. Teljes egészében beváltotta a hozzáfűzött reményeket. Özevgy Birónét Kiss Klára játszotta: kár, hogy hangszálai nem tudják követni az egyébként színdús játékot.

Patakí László csendőrkapára drámai alak volt, de nem olyan zavaros jellemű s nem olyan kegyetlenül számító, mint Hágy Gyula káp-lára. A leskelődő embervadász, aki szeretőjét csalatknak dobja, sokkal számítóbb és sokkal sötétebb figura. Az igazi jellem az az utolsó jelenetben bontakozik ki, amikor eljövendő gyermekének anyjára lecsaps veszthelyre juttatja, — holott minden lehetőség megvolt ahhoz, hogy a bűnbeesést megakadályozza. A szerző éppen ide ágyazta be a dráma magját. A szerepnek megfelelően elevenen és színesen formálta meg a piébános rokonszenves alakját. Sándor Sándor: a nehéz főadat jó megoldása tehetséges jellemzésre vall. Teljesítménye természetes, példaadó színészmunka. Szabó István csendőrmestere inkább rendőrbiztos volt, aki híve a csendes bo-roztatásnak s nem szereti a rendbontókat. A drámai viszont egy sötét őrmester áll, aki föl van ruházva a bestialitás minden kellékével. Gyapjas János tanítója már sokkal jobban érvényesült, de a falusi iparos egy cseppet sem azonos Nagy Frigyes asztalosával. Akarva-nem akarva kiérzett belőle a vá-

rosi ember modora. Bóka János együgyű orvosa elég jó figura, bár a szerep itt-ott egyszerűbb játékot kíván. A többi szerepekben Sefcsics Mici, Szőnyi Hermína, Pocsár Mária, Bedzsula Margit, Tikvicki Mária, Németh Rudolf, Dávid Mária, Kunyi Mihály, Fontányi Lajos, Kishegyesi Ferenc, Fejes György és Déry János főleg a tömegjelenetekben elkövetett kisebb hibáktól eltekintve jók voltak.

A rendezés nehéz munkáját Pataki László végezte. Meglátszott a darabon, hogy hosszabb ideig foglalkozott vele: ez jóval több volt, mint megszokott rendezői teljesítmény. A »Tiszazug« mintegy próbakö igazolta, hogy Pataki megállja a helyét nagyobbigényű színpadi föladatok megoldásánál is. A díszleteket Dzsélics Beriszláv tervezte: képei meggyőző hátteret adtak a színen zajló drámai játékhoz.

Lévay Endre

SZOVJET ZENEMŰVÉSZEK BEMUTATÓJA

Kitörő sikerrel mutatkozott be Szubeticán az orosz Komarov éneknégyes. Az együttes énekes tagjai: Nina Szokalj, Liza Lobacev, Vladimir Szvejtov és Viktor Alekszejev, továbbá Evgenij Komarov (zongora) valamennyien képzett muzsikuskok, alapos, gondos felkészültséggel, nagyszerű előadókészséggel mutatták be a mai szovjetzene néhány válfaját.

Az iskolázott, kellemeshangú négy énekes közül Viktor Alekszejevet kell külön kiemelni, öblös, terjedelmes basszusharagja nagyszerűen érvényesült a szólószámokban, a négy szólamu feldolgozásokban viszont legtöbbször erősebb volt a kelletnél, messze túlharogta társait. Ettől a kis szépséghibától tekintve minden egyes előadott számot pontos kidolgozottsággal, élénk ötletességgel állították be úgy zenei, mint előadás szempontjából. Biztos együttműködéssel énekeltek végig hosszú műsorukat.

Igaz, odaadó lelkesedést, a haza iránt érzett hű rajongást, harcoló hősök diosztatását festik a pergő ritmusu indulók, katonadalok. A pattogó indulók nemcsak az énekeseket ragadták ma-

gukkal, hanem a hallgatókat is. Kedvesen, közvetlenül, helyenként finom szavaltó stílusban adta elő az együttes az orosz népi lélek különleges humorát visszatükröző népdalfeldolgozásokat. Szellemes ötletek gyermekded fordulatok alkotják a népdalok lenyűgöző varázsát. Ezekben a bájos népi dallamokban érvényesült leginkább a négyes tagjainak kitűnő színészi készsége, meggyőző előadásmódora. A műsor harmadik részében előadott film- és műdalokban megkapó témákat, változatos hangulatokat, drámai kitéréseket kaptuk. Nemcsak zenéit, hanem valóságos színpadi teljesítmény volt minden egyes szám. Bogoszlávskij: »Noć nad Beogradom« filmdala aratta a legnagyobb közönség sikert.

Az énekesek mellett Komarovot, a négyes vezetőjét, műsorának feldolgozóját és kísérelőjét illeti a siker oroszlanrészre. Komarov komoly körültekintéssel határozott művészi összhangot teremtett az énekegyüttes tagjai között, rokonszenveser, nagy gyakorlattal kísért a műsorszámokat.

»Szovjetkultura Vajdasági Barátainak egyesülete« ének köszönhetjük, hogy betekintést nyerhetünk a szovjetzene termékeibe és megismerjük a szovjet előadóművészeket is.

STEINBECK: LEMENT A HOLD

Az »Érik a gyümölcs« világhírű amerikai írója, John Steinbeck, egy »történetet« írt, ahogy ezt a kisregényt nevezi. »Lement a hold« a címe ennek a kisregénynek és azzal kezdődik, hogy egy békés tengerparti városkába megérkeznek a németek, a városka tizenkét főnyi »helyőrségéből« hatot megölnek és a német zenekar indulókat játszik a város főterén.

»A legyek — meghódították a légy papirt«. — mondják a városka lakói és a megszállás pillanatában megkezdődött az a láthatatlan, leleplezhetetlen, és mégis egyre fokozódó ellenállás, amely megkeseríti a falatot a megszállók szájában, örületbe kergeti a fiatalságot, mosolygó tekintetek, barátságos hang után hiába sóvárgó fiatal tisztet — és hőssé teszi a báryamunkást, szakácsnőt, bolti fiút, tanítónőt, kisgyereket és a polgármestert.

A szereplőket ismerjük. Valamennyien régi ismerősök, hiszen bennük és